

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

2 юли 2015 година*

„Преюдициално запитване — Селско стопанство — Обща селскостопанска политика — Схема на единно плащане — Регламент (ЕО) № 1782/2003 — Член 44, параграф 2 — Регламент (ЕО) № 73/2009 — Член 34, параграф 2, буква а) — Понятие „хектар, отговарящ на условията за подпомагане“ — Площи край пистите за излитане и кацане, пътеките за рулиране и крайните участъци за спиране — Използване за селскостопански дейности — Допустимост — Възстановяване на неправомерно отпуснатите селскостопански помощи“

По дело C-684/13

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Vestre Landsret (Дания) с акт от 16 декември 2013 г., постъпил в Съда на 23 декември 2013 г., в рамките на производство по дело

Johannes Demmer

срещу

Fødevareministeriets Klagecenter,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: А. Tizzano, председател на състава, S. Rodin, А. Borg Barthet (докладчик), Е. Levits и М. Berger, съдии,

генерален адвокат: N. Wahl,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н Demmer, от G. Lund, advokat,
- за датското правителство, от С. Thorning, в качеството на представител, подпомаган от R. Holdgaard, advokat,
- за гръцкото правителство, от I. Chalkias и О. Tsirkinidou, в качеството на представители,
- за полското правителство, от В. Majczyna, в качеството на представител,

* Език на производството: датски.

— за Европейската комисия, от Н. Kranenborg и L. Grønfeldt, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 26 февруари 2015 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 44, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1782/2003 на Съвета от 29 септември 2003 година относно установяване на общи правила за схеми за директно подпомагане в рамките на Общата селскостопанска политика и за установяване на някои схеми за подпомагане на земеделски производители и за изменение на Регламенти (ЕИО) № 2019/93, (ЕО) № 1452/2001, (ЕО) № 1453/2001, (ЕО) № 1454/2001, (ЕО) № 1868/94, (ЕО) № 1251/1999, (ЕО) № 1254/1999, (ЕО) № 1673/2000, (ЕИО) № 2358/71 и (ЕО) № 2529/2001 (ОВ L 270, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 49, стр. 177), на член 34, параграф 2, буква а) и член 137 от Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета от 19 януари 2009 година за установяване на общи правила за схеми за директно подпомагане в рамките на Общата селскостопанска политика и за установяване на някои схеми за подпомагане на земеделски стопани, за изменение на регламенти (ЕО) № 1290/2005, (ЕО) № 247/2006, (ЕО) № 378/2007 и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1782/2003 (ОВ L 30, стр. 16 и поправка в ОВ L 43, 2010 г., стр. 7), както и на член 73, параграфи 4 и 5 от Регламент (ЕО) № 796/2004 на Комисията от 21 април 2004 година за определяне на подробни правила за прилагане на интегрираната система за администриране и контрол, кръстосано спазване и модулация, предвидени в Регламент № 1782/2003 (ОВ L 141, стр. 18; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 56, стр. 210), изменен с Регламент (ЕО) № 2184/2005 на Комисията от 23 декември 2005 г. (ОВ L 347, стр. 61; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 68, стр. 140, наричан по-нататък „Регламент № 796/2004“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Demmer и Fødevareministeriets Klagecenter (отдел „Жалби“ на министерството на храните, наричан по-нататък „Klagecenter“) по въпроса дали площи, които се използват за производство на дехидратиран фураж и са разположени край пистите за излитане и кацане, пътеките за рулиране и крайните участъци за спиране на въздушна база „Скрюдstrup“ (Дания) и летище Олборг (Дания), отговарят на условията за подпомагане по схемата за единно плащане.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент № 1782/2003

- 3 Съображение 21 от Регламент № 1782/2003 гласи:

„Схемите за подпомагане в рамките на Общата селскостопанска политика предоставят директно подпомагане на доходите, в частност с цел да се осигури добър стандарт на живот на населението в земеделските райони. Тази цел е в тясна връзка с поддържането на селските райони [...]“.

4 Член 1 от Регламента гласи:

„Настоящият регламент установява:

[...]

— подпомагане на доходите на земеделските производители (наричано по-нататък „схема на единно плащане“),

[...]“.

5 Съгласно член 2, букви б) и в) от Регламента се прилагат следните дефиниции:

„б) „стопанство“ е всяка производствена единица, управлявана от един земеделски производител, намираща се на територията на една държава членка;

в) „селскостопанска дейност“ е производството, развъждането или отглеждането на селскостопански продукти, включително прибирането на реколтата, доенето, размножаването на животните и отглеждането на животни за селскостопански цели или поддържането на земята в добро селскостопанско и екологично състояние, както е определено в член 5“.

6 Член 43, параграф 1, първа алинея от Регламента предвижда:

„Без да се засяга член 48, всеки земеделски производител получава право на плащане на хектар, което се изчислява като се раздели референтното количество на средната аритметична стойност на броя на хектарите за трите години, които по време на референтния период са му дали право на преките плащания, изброени в приложение VI“.

7 Член 44, параграфи 1 и 2 от Регламент № 1782/2003 гласи:

„1. Всички права на плащане, свързани с хектари, дават право на плащане на сумата, определена съгласно правото на плащане.

2. „Хектар, даващ право на помощ“ означава всякакъв вид селскостопанска площ в стопанството, заета от обработваема земя и постоянни пасища, освен площите, засадени с многогодишни култури, гори или които се използват за неселскостопански дейности“.

Регламент № 73/2009

8 Регламент № 73/2009 отменя и заменя Регламент № 1782/2003, считано от 1 януари 2009 г.

9 Съображение 49 от Регламент № 73/2009 гласи:

„При първоначалното разпределяне на правата на плащане от държавите членки някои грешки доведоха до особено големи плащания на земеделски стопанин. По правило това несъответствие подлежи на финансова корекция до предприемането на корективни мерки. Въпреки това, като се има предвид времето, което е изтекло от първоначалното разпределяне на права за плащане, необходимата корекция би довела до непропорционални правни и административни ограничения за държавите членки. Ето защо в интерес на правната сигурност следва да бъде уредено разпределянето на такива плащания“.

10 Съгласно член 2 от същия регламент се прилагат следните определения:

- „б) „стопанство“ означава всички управлявани от земеделски стопанин производствени единици, които се намират на територията на една и съща държава членка;
- в) „селскостопанска дейност“ означава производството или отглеждането на селскостопански продукти, включително прибирането на реколтата, доенето, развъждането на животни и отглеждането на животни за селскостопански цели или поддържането на земята в добро земеделско и екологично състояние, както е определено съгласно член 6 от настоящия регламент;

[...]

- з) „земеделска площ“ означава площ, която е заета от обработваема земя, постоянни пасища или трайни насаждения“.

11 Член 34 от този регламент предвижда:

„1. Помощта по схемата за единно плащане се отпуска на земеделските стопани при активиране на правото на плащане на хектар, отговарящ на условията за подпомагане. Активиранията права на плащане дават право на изплащане на сумите, определени в тях.

2. За целите на настоящия дял „хектар, отговарящ на условията за подпомагане“ означава:

- а) всяка земеделска площ на стопанството и площите, засети с дървесни култури с кратък цикъл на ротация (код по КН ex 0602 90 41), които се използват за селскостопанска дейност, или — в случай че площите се използват също и за неселскостопански дейности — които се използват предимно за селскостопански дейности [...];

[...]

Комисията, в съответствие с процедурата, посочена в член 141, параграф 2, установява подробни правила относно използването на хектарите, отговарящи на условията за подпомагане, за неселскостопански дейности.

Освен в случаите на непреодолима сила или извънредни обстоятелства хектарите следва да отговарят на условията за подпомагане по всяко време на календарната година“.

12 Член 137 от Регламент № 73/2009 гласи:

„1. Правата на плащане, предоставени на земеделските стопани преди 1 януари 2009 г., се считат за законни и редовни от 1 януари 2010 г.

2. Параграф 1 не се прилага за права на плащане, предоставени на земеделските стопани въз основа на фактически неточни заявления, освен в случаите когато може разумно да се предположи, че грешката не е могла да бъде установена от земеделския стопанин.

[...]“.

Регламент (ЕО) № 795/2004

- 13 Съгласно член 2, буква а) от Регламент (ЕО) № 795/2004 на Комисията от 21 април 2004 година за определяне на подробни правила за прилагането на схемата за единно плащане, предвидена в Регламент № 1782/2003 (ОВ L 141, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 56, стр. 193) „селскостопанска площ“ означава общата площ, която е заета от обработваема земя, постоянни пасища или трайни насаждения“.

Регламент (ЕО) № 370/2009

- 14 Съображение 3 от Регламент (ЕО) № 370/2009 на Комисията от 6 май 2009 година за изменение на Регламент № 795/2004 (ОВ L 114, стр. 3) гласи:

„Посочените в член 36 от Регламент [...] № 795/2004 разпоредби относно допустимостта са остарели и поради това следва да бъдат премахнати. В член 34, параграф 2, буква а) от Регламент [...] № 73/2009 обаче се предвижда използването на хектари, отговарящи на условията за допустимост, за неселскостопански дейности. За всички държави членки следва да бъде установена рамка от критерии“.

- 15 Член 1, точка 3 от Регламент № 370/2009 добавя в Регламент № 795/2004 член 3в, който гласи следното:

„За целите на прилагането на член 34, параграф 2, буква а) от Регламент [...] № 73/2009, когато земеделската площ на стопанството се използва и за неселскостопански дейности, за тази площ се счита, че се използва предимно за селскостопански дейности, ако селскостопанската дейност може да се упражнява, без да бъде затруднена в значителна степен от интензивността, естеството, продължителността и сроковете на неселскостопанската дейност.

Държавите членки установяват критерии за изпълнението на първата алинея на техните територии“.

- 16 Съгласно член 2 от Регламент № 370/2009 същият се прилага от 1 януари 2009 г.

Регламент № 796/2004

- 17 Съгласно член 2 от Регламент № 796/2004:

„[...] се прилагат следните дефиниции:

- 1) „Обработваеми земи“: изорани земи, предназначени за култури и земи, оставени под угар или поддържани в добри земеделски и екологични условия [...];

[...]

- 2) „Постоянни пасбища“: земите, предназначени за производство на трева и други тревисти фуражни растения (засети или естествени), които не са част от ротационната система на култури в даденото стопанство от пет или повече години [...];

[...]“.

18 Член 12 от този регламент предвижда:

„1. Единната молба съдържа цялата информация, необходима за установяване на допустимостта за помощ, по-специално:

[...]

г) данни, позволяващи идентификация на всички селскостопански парцели в стопанството, площта им, изразена в хектари до втория десетичен знак, местонахождението им и, когато е необходимо, ползването им и дали селскостопанския[т] парцел е напояван;

[...]

е) декларация на стопанина, че разбира условията, свързани с въпросните схеми за помощи.

[...]

4. При представянето на формуляр молба стопанинът коригира предварително напечатаната форма, цитирана в параграфи 2 и 3, ако са се случили изменения, по-специално прехвърляне на права на плащане в съответствие с член 46 от Регламент [...] № 1782/2003, или ако някаква информация, съдържаща се в предварително напечатаните форми, е неправилна.

[...]“.

19 Член 24 от Регламент № 796/2004 гласи:

„1. Административните проверки, посочени в член 23 от Регламент [...] № 1782/2003, позволяват установяването на нередности, по-специално автоматично откриване чрез компютърни средства, включително кръстосани проверки:

[...]

в) между земеделските парцели, декларирани в единната молба, и референтните парцели, съдържащи се в идентификационната система за земеделски парцели, за да се провери допустимостта за помощ на площите като такива;

[...]“.

20 Член 73 от посочения регламент предвижда:

„1. Ако е извършено недължимо плащане, земеделският производител възстановява въпросната сума плюс лихва, изчислена в съответствие с параграф 3.

[...]

4. Задължението за възстановяване, посочено в параграф 1, не се прилага, ако плащането е извършено по грешка на компетентните власти или друг орган и ако грешката не може да бъде установена по разумен път от земеделския производител.

Въпреки това, когато грешката се отнася до фактически елементи, свързани с изчисляването на въпросното плащане, първа алинея се прилага, само ако решението за възстановяване не е било съобщено до 12 месеца след плащането.

5. Задължението за възстановяване, посочено в параграф 1, не се прилага, ако периодът, изтекъл от датата на плащане на помощта и тази на първото известяване на бенефициента от компетентния орган относно недължимото естество на въпросното плащане, е повече от 10 години.

Въпреки това, периодът, посочен в първа алинея, [се] огранич[ава] на четири години, ако бенефициентът е действал добросъвестно.

[...]“.

21 Член 73а от Регламент № 796/2004 гласи:

„1. Когато, след като на земеделските стопани са им били предоставени права на плащане в съответствие с Регламент [...] № 795/2004, е установено, че някои от тези права са били предоставени неправомерно, съответният земеделец отстъпва неправомерно предоставените му права на националния резерв, посочен в член 42 от Регламент [...] № 1782/2003.

[...]

Неправомерно предоставените права се считат за непредоставени още от самото начало.

[...]

4. Сумите, изплатени неправомерно, се възстановяват в съответствие с член 73“.

Датското право

22 Видно от акта за преюдициално запитване, приложимите в Дания изисквания към участъците за безопасност на летищата са определени от Trafikstyrelsen (Транспортна администрация) в правилата за гражданското въздухоплаване (Bestemmelser for Civil Luftfart).

23 В тези правила участъците за безопасност са дефинирани като обособени зони, чиято цел е да се намали рискът от повреда на самолетите при излизане от пистата и да се предпазят самолетите, които прелитат над тези зони при излитане и кацане.

24 Според запитващата юрисдикция разпоредбите относно обработването на участъците за безопасност се съдържат в Правила за гражданското въздухоплаване 3-16 от 31 януари 2005 г. относно мерките за намаляване на риска от сблъсъци между самолети и птици/бозайници на летищата, като тези правила предвиждат в частност следното:

„5.2.2.

Площи без твърда настилка, които са разположени на територията на летището, граничат с пистата/пистите и се простират на разстояние до 150 метра от границите им:

а) Площите се засаждат с трева [...]

[...]

5.2.3.

Площи без твърда настилка, които са разположени на територията на летището на разстояние между 150 и 300 метра от границите на пистата/пистите:

- a) Площите се използват за отглеждане на трева, освен когато естествената им растителност, например пирен, ги прави достатъчно непривлекателни за птиците/бозайниците.
- b) Площите може да се използват за отглеждане на житни растения само след консултиране с експерта. [...]

5.2.4.

Площи без твърда настилка, които са разположени на територията на летището на разстояние над 300 метра от границите на пистата/пистите, могат да се използват за селскостопански цели само след консултиране с експерта.

[...]

6.4.1.

Във връзка с обработването на земята се взема предвид следното:

- a) Тревата трябва да се поддържа постоянно с височина от най-много 20 сантиметра на пистите и пътеките за рулиране без чакъл/твърда настилка [...]
- b) Извън зоните, посочени в подточка а), но в рамките на зоните по точка 5.2.2, се полагат усилия тревата да бъде поддържана постоянно с височина между 20 и най-много 40 сантиметра [...]

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 25 На 21 декември 1999 г. и на 10 май 2000 г. г-н Demmer сключва два договора за аренда съответно с летище Олборг и с въздушна база „Скрюдstrup“, като договорите се отнасят до площи, разположени на територията на летището и въздушната база.
- 26 Договорите предвиждат, че като арендатор г-н Demmer има право да коси и да използва тревата, която расте на тези площи, срещу заплащане на аренда и при посочените в договорите условия.
- 27 Съгласно договора с летище Олборг г-н Demmer е длъжен да уведомява арендодателя за това кога иска достъп до арендованата земя, а въоръжените сили имат неограничено право да използват или да разрешават използването на арендованата земя за провеждане на военни учения от всякакъв вид.
- 28 Освен това договорът предвижда, че наторяването трябва да започва не по-рано от април и че трябва да е възможно разпръскването на тор незабавно да спре, ако се прецени, че продължаването му създава риск за сигурността на полетите.
- 29 Наред с това арендаторът е длъжен да коси тревата, преди тя да достигне височина, която според местните военни органи би затруднила значително военните учения.

- 30 Последно, договорът гласи, че считано от 1 януари 2005 г., арендаторът трябва да използва земята така, че да му бъдат предоставени права на плащане.
- 31 Договорът, сключен с въздушна база „Скрюдструп“, предвижда, че поддръжката на тревата включва полагане на изкуствен тор, косене и валиране.
- 32 Г-н Demmer в частност е длъжен да коси тревата до височина от 15 сантиметра около пистите и пътеките за рулиране, като използва инструменти, които позволяват да се коси възможно най-близо до съоръженията. Косенето се извършва според нуждите, при поискване от ръководството на въздушното движение, като при последното косене през октомври или ноември тревата се окосява изцяло.
- 33 Що се отнася до зоните около прилежащата към пистите земя, тревата трябва да се коси според нуждите, за пръв път в периода от 1 май до 15 юли, а по-нататък — според евентуалните искания на ръководството на въздушното движение.
- 34 Всяко искане от арендодателя за косене на пистите и прилежащата земя се отправя пет работни дни предварително. Косенето трябва да започне в посоченото време и да продължи до приключване на работата, като арендаторът е длъжен да премахва окосената трева незабавно след косенето.
- 35 Наред с това трябва да се валира всяка пролет, а след това при поискване от ръководството на въздушното движение, като се валират 30 метра от всяка страна на главната и спомагателните писти.
- 36 Г-н Demmer има право да разпръсква изкуствен тор с необходимата честота с оглед на използването на окосената трева, но не по-рано от края на март. За сметка на това използването на пестициди на арендованата земя е забранено.
- 37 Последно, г-н Demmer е длъжен да се съобразява с полетните операции и да спазва инструкциите и забраните, които може да издаде ръководството на въздушното движение или ръководството на въздушната база.
- 38 На 25 април 2005 г. г-н Demmer подава заявление по схемата за единно плащане, като в него декларира общо 232,65 хектара във въздушна база „Скрюдструп“ и общо 317 хектара на летище Олборг.
- 39 С решение от 29 май 2006 г. Direktoratet for FødevareErhverv (Дирекцията по храните) предоставя на г-н Demmer права на плащане, изчислени въз основа на декларираните в заявлението площи, след което му е изплатена съответната сума на помощта за 2005 г.
- 40 Междувременно, на 1 февруари 2006 г., г-н Demmer прехвърля на въоръжените сили правата на плащане за площите на летище Олборг.
- 41 За периода от 2006 г. до 2009 г. г-н Demmer продължава да получава помощи по схемата за единно плащане за площите във въздушна база „Скрюдструп“.
- 42 С писмо от 24 ноември 2008 г. г-н Demmer е информиран, че в резултат от одита на датския регистър на селскостопанските парцели някои от площите, които е декларирали по схемата за единно плащане, са вписани с намалени граници или са премахнати от регистъра, като общо са намалени с 166,48 хектара за летище Олборг и с 218,03 хектара за въздушна база „Скрюдструп“, по съображение че участъците за безопасност не може да се смятат за площи, отговарящи на

условията за подпомагане. Освен това г-н Demmer е уведомен, че заявленията му за предходните години ще бъдат преразгледани и правата му на плащане ще бъдат преизчислени съответно.

43 С решение от 2 май 2011 г. правата на плащане на г-н Demmer са намалени и му е разпоредено да възстанови недължимо платените му помощи. В отделно решение от същия ден площите, декларирани от г-н Demmer в заявлението за 2010 г., също са намалени — от 319,43 хектара на 96,11 хектара.

44 Г-н Demmer обжалва двете решения пред Klagescenter, който ги потвърждава с решения от 15 май и 12 юни 2012 г.

45 На 13 ноември 2012 г. г-н Demmer обжалва последно упоменатите решения по съдебен ред.

46 Като преценява, че решението по спора в главното производство зависи от тълкуването на правото на Съюза, Vestre Landsret (Апелативен съд, Западен регион) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) а) Трябва ли изискването селскостопанската площ да не се използва за „неселскостопански дейности“ по смисъла на член 44, параграф 2 от Регламент № 1782/2003 и изискването селскостопанската площ да се използва за „селскостопанска дейност, или [...] предимно за селскостопански дейности“ по смисъла на член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009 да се тълкуват в смисъл, че едно от условията за подпомагане е площите да се използват основно за селскостопански цели?
- б) Ако е така, какви фактори трябва да се вземат предвид при преценката коя е „основната“ цел на използването, когато площите се използват едновременно за няколко различни цели?
- в) Ако е така, означава ли това в конкретния случай, че участъците за безопасност около пистите, пътеките за рулиране и крайните участъци за спиране на летищата, които са част от летищата и са обект на специални правила и ограничения за използването на площите като приложимите в случая, но които същевременно се използват за събиране на трева за производство на фуражни гранули, по естеството и предназначението си отговарят на условията за подпомагане съгласно посочените разпоредби?
- 2) Трябва ли изискването селскостопанската площ да е част от „стопанството“ на земеделския производител по смисъла на член 44, параграф 2 от Регламент № 1782/2003 и член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009 да се тълкува в смисъл, че участъците за безопасност около пистите, пътеките за рулиране и крайните участъци за спиране на летищата, които са част от летищата и са обект на специални правила и ограничения за използването на площите като приложимите в случая, но които същевременно се използват за събиране на трева за производство на фуражни гранули, отговарят на условията за подпомагане съгласно посочените разпоредби?

- 3) Ако отговорът на въпрос 1, буква б) и/или въпрос 2 е отрицателен, при положение че площите не само се използват за обработване на постоянни пасища за производство на фуражни гранули, но и представляват участъци за безопасност около пистите, пътеките за рулиране и крайните участъци за спиране, налище ли е:
- а) грешка, за която може разумно да се предположи, че е могла да бъде установена от земеделския производител по смисъла на член 137 от Регламент № 73/2009, когато за площите все пак са предоставени права на плащане;
 - б) грешка, която е могла да бъде установена по разумен път от земеделския производител по смисъла на член 73, параграф 4 от Регламент № 796/2004 на Комисията, когато за площите все пак са платени помощи;
 - в) недължимо плащане, във връзка с което не може да се счита, че бенефициерът е действал добросъвестно по смисъла на член 73, параграф 5 от Регламент № 796/2004, когато все пак за площите са платени помощи?
- 4) Към кой момент се преценява дали:
- а) е налище грешка, за която може разумно да се предположи, че е могла да бъде установена от земеделския производител по смисъла на член 137 от Регламент № 73/2009;
 - б) е налище грешка, която е могла да бъде установена по разумен път от земеделския производител по смисъла на член 73, параграф 4 от Регламент № 796/2004;
 - в) може да се счита, че бенефициерът е действал добросъвестно по смисъла на член 73, параграф 5 от Регламент № 796/2004?
- 5) Трябва ли преценката, посочена във въпрос 4, букви а), б) и в), да се прави поотделно за всяка година на подпомагане, или трябва да се прави за плащанията като цяло?“.

По преюдициалните въпроси

По първия и втория въпрос

- 47 С първия и втория си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да установи доколко площите около пистите за излитане и кацане, пътеките за рулиране и крайните участъци за спиране на летищата могат да се смятат за „хектари, даващи право на помощ/отговарящи на условията за подпомагане“ по смисъла на член 44, параграф 2 от Регламент № 1782/2003 и член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009.
- 48 В началото следва да се припомни, че съгласно член 44, параграф 2 от Регламент № 1782/2003 „хектар, даващ право на помощ“, означава всякакъв вид селскостопанска площ в стопанството, заета от обработваема земя и постоянни пасища, освен площите, засадени с многогодишни култури, гори или които се използват за неселскостопански дейности.
- 49 Считано от 1 януари 2009 г., Регламент № 1782/2003 е заменен с Регламент № 73/2009. Съгласно член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009 като „хектар, отговарящ на условията за подпомагане“, трябва да се разглежда всяка земеделска площ на стопанството, която се използва за селскостопанска дейност, или — в случай че площите се използват също и за неселскостопански дейности — която се използва предимно за селскостопански дейности.

- 50 Като се има предвид меродавният период с оглед на фактите по делото в главното производство, а именно 2005—2009 г., приложими *ratione temporis* са и двата регламента. Следва обаче да се отбележи, че има несъответствие между текста на член 44, параграф 2 от Регламент № 1782/2003 и текста на член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009.
- 51 Всъщност, докато от текста на член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009 недвусмислено следва, че земеделската площ, използвана за неселскостопански дейности, попада в обхвата на понятието „хектар, отговарящ на условията за подпомагане“, стига да се използва предимно за селскостопански дейности, не може да се каже същото за член 44, параграф 2 от Регламент № 1782/2003.
- 52 Въпреки това, като се има предвид, че не е необичайно земеделските площи да се използват както за селскостопански, така и за неселскостопански дейности, и че в документите от подготвителните работи по Регламент № 73/2009 не се откриват никакви данни, които да сочат воля у законодателя да измени понятието „хектар, даващ право на помощ/отговарящ на условията за подпомагане“ в сравнение с дефиницията му в Регламент № 1782/2003, член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009, тълкуван в светлината на член 3в от Регламент № 795/2004, явно е резултат от волята на законодателя да изясни това понятие.
- 53 При това положение първият и вторият въпрос следва да се разглеждат в светлината на понятието „хектар, отговарящ на условията за подпомагане“, така както то е дефинирано в член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009, за целия период от 2005 г. до 2009 г.
- 54 Следователно, за да може да отговаря на условията за подпомагане, разглежданата в главното производство площ трябва да е земеделска площ, да е част от стопанството на земеделския стопанин и да се използва за селскостопански дейности или — в случай че едновременно се използва и за други дейности — да се използва предимно за селскостопански дейности.
- 55 Първо, що се отнася до понятието „земеделска площ“, то е дефинирано в член 2, буква з) от Регламент № 73/2009 като „площ, която е заета от обработваема земя, постоянни пасища или трайни насаждения“.
- 56 По делото в главното производство е безспорно, че г-н Demmer стопанисва разглежданите площи с цел да събира трева за производство на фуражни гранули. В това отношение следва да се поясни, че щом са използвани като „постоянни пасища“ по смисъла на член 2, точка 2 от Регламент № 796/2004, което запитващата юрисдикция следва да провери, въпросните площи трябва да се окачествят като „земеделски“. Всъщност квалифицирането като „постоянни пасища“ по смисъла на тази разпоредба, а следователно и като „земеделска площ“, зависи от действителното предназначение на съответните земи (вж. в този смисъл решение Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, т. 37).
- 57 Оттук следва, че в това отношение няма значение обстоятелството, че косенето на тревата в близост до пистите за излитане и кацане и крайните участъци за спиране е съобразено и с изискванията за безопасност на въздушното движение. Същото се отнася и за обстоятелството, че съгласно приложимата правна уредба спорните площи като такива са предназначени да осигуряват безопасността на самолетите по време на излитане и кацане.
- 58 Второ, за да може да „отговаря на условията за подпомагане“ по смисъла на член 44, параграф 2 от Регламент № 1782/2003 и член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009, разглежданата в главното производство земеделска площ трябва да е част от стопанството на съответния земеделски стопанин. В това отношение Съдът е постановил, че земята е част от стопанството, когато земеделският стопанин има право да я управлява, за да извършва определена

селскостопанска дейност, тоест когато той разполага по отношение на тази площ с достатъчна самостоятелност за осъществяването на своята селскостопанска дейност (решение *Landkreis Bad Dürkheim*, C-61/09, EU:C:2010:606, т. 58 и 62).

- 59 В настоящия случай приложимите правила и ограничения за използването на участъците за безопасност край пистите за излитане и кацане, пътеките за рулиране и крайните участъци за спиране произтичат както от националните и международните разпоредби за безопасност на въздушното движение, така и от клаузите на договорите, по силата на които разглежданите в главното производство площи са били предоставени на разположение на г-н Demmer. Въпросните разпоредби и клаузи, които се отнасят в частност до начина, по който тези площи трябва да бъдат поддържани, до културите, които могат да бъдат отглеждани върху тях, и до максимално допустимата височина на тревата, безспорно налагат значителни ограничения върху свободата на г-н Demmer да се разполага с площите.
- 60 Въпреки това, ако тези ограничения не съставляват пречка за съответния земеделски стопанин да осъществява своята селскостопанска дейност на стопанисваните площи, което запитващата юрисдикция следва да провери, няма основание да се смята, че тези площи не са част от неговото стопанство.
- 61 Предвид обстоятелствата по спора в главното производство е важно още да се напомни, че макар понятието за управление да не предполага земеделският стопанин да има неограничена власт да се разполага с дадената площ в рамките на нейното използване за селскостопански дейности, все пак е важно земеделският стопанин да не е изцяло подчинен на указанията на арендодателя (вж. в този смисъл решение *Landkreis Bad Dürkheim*, C-61/09, EU:C:2010:606, т. 61 и 63).
- 62 В този смисъл земеделският стопанин трябва в частност да разполага с известна свобода на действие при извършването на своята селскостопанска дейност на съответните площи, а не да работи по тях единствено при поискване от арендодателя, което също запитващата юрисдикция следва да прецени предвид всички обстоятелства по спора в главното производство.
- 63 Трето, от точка 54 от настоящото решение следва, че за да отговарят на условията за подпомагане по смисъла на член 44, параграф 2 от Регламент № 1782/2003 и член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009, разглежданите в главното производство земеделски площи трябва да се използват за селскостопански дейности или — в случай че се използват също и за неселскостопански дейности — да се използват предимно за селскостопански дейности.
- 64 По делото в главното производство е безспорно, че извършваната от г-н Demmer дейност върху въпросните площи, а именно събиране на трева за производството на фуражни гранули, представлява селскостопанска дейност по смисъла на член 2, буква в) от Регламент № 1782/2003 и член 2, буква в) от Регламент № 73/2009.
- 65 Освен това следва да се поясни, че за целите на член 44, параграф 2 от Регламент № 1782/2003 и член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009 няма особено значение, че осъществяването на тази дейност на съответните площи отговаря на законови изисквания, чиято цел е да се осигури безопасността на въздушното движение в съответната летищна зона (вж. в този смисъл решение *Landkreis Bad Dürkheim*, C-61/09, EU:C:2010:606, т. 47).
- 66 Според акта за преюдициално запитване г-н Demmer се е съгласил да използва разглежданите в главното производство площи, разположени на територията на въздушна база „Скрюдструп“, като се съобразява надлежно с полетните операции, а по силата на договора за аренда, сключен с летище Олборг, въоръжените сили имат правото да използват въпросните площи на територията на летището за провеждане на военни учения от всякакъв вид.

- 67 Въпреки това, както отбелязва генералният адвокат в точка 41 от заключението си, нито наличието на тези клаузи, нито разположението на въпросните площи — край пистите за излитане и кацане, пътеките за рулиране и крайните участъци за спиране на летища, могат да представляват доказателство, че на тези площи се извършва неселскостопанска дейност.
- 68 При тези условия запитващата юрисдикция следва да провери дали на въпросните площи действително се извършват неселскостопански дейности, например военни учения или полетни операции.
- 69 В случай че запитващата юрисдикция стигне до извода, че разглежданите в главното производство площи са използвани както за селскостопански, така и за други дейности, следва да се напомни, че съгласно член 3в от Регламент № 795/2004 тези площи ще се считат за използвани предимно за селскостопански дейности по смисъла на член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009, ако е можело съответната селскостопанска дейност да се упражнява там, без да бъде затруднена в значителна степен от интензивността, естеството, продължителността и сроковете на неселскостопанската дейност.
- 70 Когато се преценява това, е важно да се вземат предвид всички фактически обстоятелства, свързани с различните дейности, за които се използват разглежданите в главното производство площи. Както отбелязва генералният адвокат в точка 52 от заключението си, наличие на значителни затруднения за извършването на площите селскостопанска дейност следва да се констатира, когато при извършването ѝ съответният земеделски стопанин се сблъсква с действителни и не незначителни трудности или пречки, дължащи се на успоредното извършване на дейност от друго естество.
- 71 Освен това от гледна точка на член 3в от Регламент № 795/2004 е важно земеделският стопанин да е в състояние да извършва селскостопанската си дейност на съответните площи въпреки ограниченията, произтичащи от това, че на същите площи се извършва неселскостопанска дейност.
- 72 Ето защо запитващата юрисдикция следва да провери дали извършването от г-н Demmer дейност на тези площи действително е можело да бъде упражнявана, без да бъде затруднена в значителна степен от интензивността, естеството, продължителността и сроковете на неселскостопанската дейност.
- 73 По изложените съображения на първия и втория въпрос следва да се отговори, че член 44, параграф 2 от Регламент № 1782/2003 и член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009 трябва да се тълкуват в смисъл, че земеделските площи, състоящи се от участъците за безопасност около пистите за излитане и кацане, пътеките за рулиране и крайните участъци за спиране на летищата, за които важат особени правила и ограничения, представляват площи, отговарящи на условията за подпомагане, при условие че земеделският стопанин, който ги стопанисва, от една страна, разполага с достатъчна самостоятелност при използването им за осъществяването на селскостопанската си дейност, и от друга, е в състояние да извършва тази дейност на въпросните площи въпреки ограниченията, произтичащи от това, че на същите площи се извършва неселскостопанска дейност.

По третия, четвъртия и петия въпрос

- 74 С третия, четвъртия и петия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да установи — доколкото би могла да стигне до извода, че разглежданите в главното производство площи не отговарят на условията за подпомагане, тъй като земеделският стопанин не разполага с никаква свобода на действие при използването им за осъществяването на селскостопанската си дейност и/или не е в състояние да извършва

селскостопанската си дейност на тези площи поради ограниченията, произтичащи от това, че на същите площи се извършва неселскостопанска дейност — дали може разумно да се очаква от съответния земеделски стопанин да е установил, че погрешно са му предоставени правата на плащане и погрешно му е изплатена съответната помощ.

- 75 В началото следва да се напомни, че съгласно член 43 от Регламент № 1782/2003 правата на плащане, които се отпускат на земеделските стопани, по принцип са се изчислявали въз основа на средната аритметична стойност за три години на броя на хектарите, които през периода от 2000 г. до 2002 г. са давали право на преките плащания, изброени в приложение VI към този регламент. Следователно обстоятелството, че площите, дали право на такива преки плащания, не съставляват хектари, отговарящи на условията за подпомагане по схемата за единно плащане, само по себе си не е основание да се поставят под съмнение правата на плащане, предоставени в съответствие с член 43.
- 76 В случай че запитващата юрисдикция все пак стигне до извода, че разглежданите в главното производство права на плащане са били неправомерно предоставени на г-н Demmer, следва да се напомни, че член 73а от Регламент № 796/2004 наистина предвижда, че тези права трябва да бъдат отстъпени на националния резерв, но същевременно от член 137, параграф 1 от Регламент № 73/2009 следва, че правата на плащане, предоставени неправомерно преди 1 януари 2009 г., се считат за законни и редовни от 1 януари 2010 г. Съгласно член 137, параграф 2 от същия регламент обаче тази разпоредба не се прилага за правата на плащане, предоставени въз основа на фактически неточни заявления, освен ако не става дума за грешка, която не може разумно да се очаква земеделският стопанин да е установил.
- 77 В настоящия случай от акта за преюдициално запитване следва, че още през ноември 2008 г. компетентният орган уведомява г-н Demmer, че разглежданите в главното производство площи не може да се смятат за отговарящи на условията за подпомагане. Тогава г-н Demmer узнава и за намерението на компетентния орган да преизчисли правата на плащане, които първоначално са му били предоставени.
- 78 Както обаче отбелязва генералният адвокат в точка 70 от заключението си, член 137 от Регламент № 73/2009 е обоснован от принципа за защита на оправданите правни очаквания. Оттук следва, че щом е бил уведомен преди 1 януари 2010 г., че правата на плащане за тези площи са му били предоставени неправомерно, г-н Demmer при всички случаи няма право да се позовава на тази разпоредба, за да узакони получените права на плащане.
- 79 Следователно на основание член 73а, параграф 1 от Регламент № 796/2004 г-н Demmer би бил длъжен да отстъпи на националния резерв правата на плащане, които са му били неправомерно предоставени, като в такъв случай те трябва да се считат за непредоставени още от самото начало.
- 80 Що се отнася по-нататък до недължимо платените суми на помощите, те трябва да бъдат възстановени в съответствие с разпоредбата на член 73, параграф 1 от Регламент № 796/2004. Както следва от член 73а, параграф 4 от този регламент, същото се отнася и до плащанията, които се явяват недължими, тъй като са извършени въз основа на права, които са били неправомерно предоставени на съответния земеделски стопанин.
- 81 Въпреки това на основание член 73, параграф 4 от същия регламент земеделският стопанин по принцип не е длъжен да възстанови недължимо платената му помощ, ако плащането е извършено по грешка на компетентните власти или на друг орган, която не може разумно да се очаква земеделският стопанин да е установил.
- 82 Както отбелязва генералният адвокат в точка 70 от заключението си, това изключение е обосновано от принципа за защита на оправданите правни очаквания.

- 83 В настоящия случай от отговора на първия и втория въпрос следва, че грешката, ако има такава, би се състояла в това, че компетентният орган е изплатил на г-н Demmer помощта за разглежданите в главното производство площи, въпреки че те не са отговаряли на условията за подпомагане, тъй като не са били част от неговото стопанство и/или не са били използвани предимно за селскостопански дейности.
- 84 За да се определи дали е възможно подобна грешка да бъде установена, е важно да се държи сметка за обстоятелството, че доколкото извършват дейността си по занятие, от земеделските стопани се очаква да проявяват особена грижа при подаването на заявления за подпомагане и да са разбрали условията за отпускане на помощта. Именно това в частност следва от член 12 от Регламент № 796/2004, по силата на който земеделският стопанин е длъжен да провери дали е вярна информацията, съдържаща се в предварително напечатаните форми, с които се подава заявлението за подпомагане по схемата за единно плащане. От този член също така следва, че въпросната схема за плащане се основава на презумпцията, че земеделските стопани разбират условията, свързани с отпускането на помощта по съответните схеми.
- 85 Освен това следва да се отбележи, че доколкото предвижда изключение от задължението за възстановяване на недължимо платените суми, член 73, параграф 4 от Регламент № 796/2004 трябва да се тълкува стриктно, още повече че целта на въпросното задължение е да бъдат защитени финансовите интереси на Европейския съюз.
- 86 При тези условия, въпреки тълкувателните трудности, които може да бъдат релевантните разпоредби на правото на Съюза, следва да се приеме, че от земеделски стопанин в положението на г-н Demmer по принцип може разумно да се очаква да е установил, че разглежданите в главното производство площи не отговарят на условията за подпомагане, доколкото не са част от неговото стопанство и/или не се използват предимно за селскостопански дейности и поради това не отговарят на условията по член 34, параграф 2, буква а) от Регламент № 73/2009.
- 87 Когато преценява това обаче, запитващата юрисдикция следва да вземе предвид всички обстоятелства по спора в главното производство, и в частност дали преди извършения през 2008 г. одит на регистъра на селскостопанските парцели е съществувала административна практика в Дания, съгласно която площи като разглежданите в главното производство систематично да се признават за отговарящи на условията за подпомагане. Всъщност в такъв случай би трябвало да се презумира, че г-н Demmer не е можел да установи грешката, спомената в точка 83 от настоящото решение (вж. в този смисъл решение Vonk Noordegraaf, C-105/13, EU:C:2014:1126, т. 50).
- 88 За сметка на това обстоятелството, че компетентните органи са изплатили помощта за разглежданите в главното производство площи, като такава и само по себе си не е основание да се изключи наличието на грешка, която може разумно да се очаква да бъде установена от съответния земеделски стопанин. Всъщност посочените във въпросите на запитващата юрисдикция разпоредби, и конкретно член 73 от Регламент № 796/2004, се отнасят именно до случаи, в които е извършено недължимо плащане, така че от земеделските стопани се очаква да разбират наличието на риск от коригиране на сумите, включително след изплащането на помощта.
- 89 Освен това, когато се преценява дали може разумно да се очаква от съответния земеделски стопанин да е установил грешката, поради която е платена помощта, меродавен е моментът на плащането на помощта, както следва от текста на член 73, параграф 4 от Регламент № 796/2004.

- 90 Също така, доколкото помощта се плаща всеки път само за една година, а релевантните обстоятелства за това дали съответните площи отговарят на условията за подпомагане може да варират във времето, преценката по член 73, параграф 4 от Регламент № 796/2004 трябва да се извършва поотделно за всяка от съответните години.
- 91 Накрая следва да се напомни, че съобразно предвиденото в член 73, параграф 5 от Регламент № 796/2004 задължението за възстановяване на недължимо платената помощ се погасява с изтичането на период от десет години, считано от датата на плащане. Този период обаче се ограничава на четири години, ако земеделският стопанин е действал добросъвестно.
- 92 В това отношение следва да се поясни, че земеделският стопанин ще се смята за действал добросъвестно, ако е бил искрено убеден, че съответните площи отговарят на условията за подпомагане. По причината, изтъкната в точка 88 от настоящото решение обаче, обстоятелството, че компетентните органи са изплатили помощта за тези площи, като такова и само по себе си не е основание за констатиране на добросъвестност у този земеделски стопанин.
- 93 Освен това, тъй като добросъвестността на земеделския стопанин се взема предвид, за да бъде спазен принципът за защита на оправданите правни очаквания, при обстоятелства като тези по делото в главното производство добросъвестността трябва да е налице към момента на подаването на заявлението за подпомагане и да остава налице през всичките четири години след датата на плащането на помощта. Следователно преценката дали е налице добросъвестност за целите на член 73, параграф 5 от Регламент № 796/2004, трябва да се извършва поотделно за всяка от съответните години, като съответният земеделски стопанин трябва да е останал добросъвестен до края на четвъртата година след датата на плащането на помощта.
- 94 По изложените съображения на третия, четвъртия и петия въпрос следва да се отговори, че:
- член 137 от Регламент № 73/2009 трябва да се тълкува в смисъл, че земеделски стопанин, който преди 1 януари 2010 г. е бил уведомен за това, че неправомерно са му предоставени права на плащане, няма право да се позовава на този член, за да узакони тези права на плащане,
 - член 73, параграф 4 от Регламент № 796/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че от земеделския стопанин може разумно да се очаква да е установил, че не отговарят на условията за подпомагане площите, за чието използване за осъществяването на селскостопанската си дейност той не разполага с никаква свобода на действие и/или на които не е в състояние да извършва тази дейност поради ограниченията, произтичащи от това, че на същите площи се извършва неселскостопанска дейност. Когато се преценява дали от земеделския стопанин може разумно да се очаква да е установил допуснатата грешка, меродавен е моментът на плащането на помощта. Преценката по член 73, параграф 4 от Регламент № 796/2004 трябва да се извършва поотделно за всяка от съответните години, и
 - член 73, параграф 5 от Регламент № 796/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като разглежданите по делото в главното производство трябва да се смята, че земеделският стопанин е бил добросъвестен, ако е бил искрено убеден, че съответните площи отговарят на условията за подпомагане. Преценката за целите на член 73, параграф 5 от Регламент № 796/2004 дали земеделският стопанин е бил добросъвестен, трябва да се извършва поотделно за всяка от съответните години, като той трябва да е останал добросъвестен до края на четвъртата година след датата на плащането на помощта.

По съдебните разноски

⁹⁵ С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

- 1) Член 44, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1782/2003 на Съвета от 29 септември 2003 година относно установяване на общи правила за схеми за директно подпомагане в рамките на Общата селскостопанска политика и за установяване на някои схеми за подпомагане на земеделски производители и за изменение на Регламенти (ЕИО) № 2019/93, (ЕО) № 1452/2001, (ЕО) № 1453/2001, (ЕО) № 1454/2001, (ЕО) № 1868/94, (ЕО) № 1251/1999, (ЕО) № 1254/1999, (ЕО) № 1673/2000, (ЕИО) № 2358/71 и (ЕО) № 2529/2001 и член 34, параграф 2, буква а) от Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета от 19 януари 2009 година за установяване на общи правила за схеми за директно подпомагане в рамките на Общата селскостопанска политика и за установяване на някои схеми за подпомагане на земеделски стопани, за изменение на регламенти (ЕО) № 1290/2005, (ЕО) № 247/2006, (ЕО) № 378/2007 и за отмяна на Регламент № 1782/2003, трябва да се тълкуват в смисъл, че земеделските площи, състоящи се от участъците за безопасност около пистите за излитане и кацане, пътеките за рулиране и крайните участъци за спиране на летищата, за които важат особени правила и ограничения, представляват площи, отговарящи на условията за подпомагане, при условие че земеделският стопанин, който ги стопанисва, от една страна, разполага с достатъчна самостоятелност при използването им за осъществяването на селскостопанската си дейност, и от друга, е в състояние да извършва тази дейност на въпросните площи въпреки ограниченията, произтичащи от това, че на същите площи се извършва неселскостопанска дейност.
- 2) Член 137 от Регламент № 73/2009 трябва да се тълкува в смисъл, че земеделски стопанин, който преди 1 януари 2010 г. е бил уведомен за това, че неправомерно са му предоставени права на плащане, няма право да се позовава на този член, за да узакони тези права на плащане.

Член 73, параграф 4 от Регламент (ЕО) № 796/2004 на Комисията от 21 април 2004 година за определяне на подробни правила за прилагане на интегрираната система за администриране и контрол, кръстосано спазване и модулация, предвидени в Регламент № 1782/2003, изменен с Регламент (ЕО) № 2184/2005 на Комисията от 23 декември 2005 г., трябва да се тълкува в смисъл, че от земеделският стопанин може разумно да се очаква да е установил, че не отговарят на условията за подпомагане площите, за чието използване за осъществяването на селскостопанската си дейност той не разполага с никаква свобода на действие и/или на които не е в състояние да извършва тази дейност поради ограниченията, произтичащи от това, че на същите площи се извършва неселскостопанска дейност. Когато се преценява дали от земеделският стопанин може разумно да се очаква да е установил допуснатата грешка, меродавен е моментът на плащането на помощта. Преценката по член 73, параграф 4 от Регламент № 796/2004 трябва да се извършва поотделно за всяка от съответните години.

Член 73, параграф 5 от Регламент № 796/2004, изменен с Регламент № 2184/2005, трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като разглежданите по делото в главното производство трябва да се смята, че земеделският стопанин е бил

добросъвестен, ако е бил искрено убеден, че съответните площи отговарят на условията за подпомагане. Преценката за целите на член 73, параграф 5 от Регламент № 796/2004 дали земеделският стопанин е бил добросъвестен, трябва да се извършва поотделно за всяка от съответните години, като той трябва да е останал добросъвестен до края на четвъртата година след датата на плащането на помощта.

Подписи